

арнаутитѣ за насмѣшка. Въ Кичево българитѣ мухамедани се наричатъ отъ арнаутитѣ *аповци*, пакъ като за присмѣхъ. Думата „апо“ се употрѣбѣя въ Кичево вмѣсто „байно“, „братко“.¹) Тя е вѣроятно арнаутска дума. Употрѣбѣя се въ тайния езикъ на прилѣпскитѣ папуджи вмѣсто „чичо“, а въ дебърския таенъ долгерски езикъ вмѣсто „брате“.²) Християнитѣ българи наричатъ потурняцитѣ въ Кичево *читаци*. По другитѣ мѣста въ Македония нѣма особно име за мухамеданитѣ българи, а се наричатъ обикновено *турци*. Сами тѣ навсѣдѣ се наричатъ турци, но се дѣлятъ отъ сѣщинскитѣ турци и ги мразятъ.

Най-многочислена е *родопската помашка група*. Значителна частъ отъ нея пада въ Македония. Тамъ е най-рано почнало турченѣето на българитѣ. Споредъ Захариева, извѣстния описвачъ на Татаръ-Пазарджишката Каза, потурчанѣето на родопскитѣ българи захванало още въ 1495 г., въ врѣмето на султана Баязидъ II;³) а споредъ запазени домашни прѣдания то продължавало до началото на XIX. в.⁴) Имаме двѣ домашни исторични бѣлѣжки специално за потурчанѣето на Чепино, отъ които се вижда, че населението насила е промѣнило вѣрата си въ началото на XVII. в. въ врѣмето на султана Мехмедъ.⁵) Многобройни турски войски потеглили прѣзъ Пловдивъ, Чепино, Разлогъ къмъ Солунъ. Въ Пловдивъ грѣцкиятъ владика Гаврилъ наклеветилъ чепинци прѣдъ военачалника, че сѣ непокорни. Пашата, като стигналъ въ Чепино, събралъ първенцитѣ и искалъ да ги погуби, и тѣ приели мухамеданството за да се избавятъ отъ смъртъ. Споредъ Иречека това събитие станало въ врѣмето на султана Мухамедъ IV. (1656—1661).⁶) Неговтъ везиръ Мехмедъ Кюпрюли миналъ съ голѣми войски прѣзъ Чепино, Разлогъ за Солунъ, отъ дѣто по море трѣгналъ за Критъ, и въ врѣме на тоя походъ изтурчилъ населението. За забѣлѣзване е, че около това врѣме е станало и изтурчанѣето на ловченскитѣ помаци.⁷)

¹) Материали, 475.

²) Д-ръ Ив. Шишмановъ, Бѣлѣжки за българскитѣ тайни езици и пословечни говори. Сб.М. XII. Книжовенъ отдѣлъ, 34.

³) Стефанъ Захариевъ, Географико-историко-статистическо описаніе на Татаръ-Пазарджишкѣ каазѣ, Вiena, 1870, стр. 74.

⁴) В. Добруски, Нѣколко свѣдѣния за истурчванието на родопскитѣ българи. П.С. XXI.—XXII. 336; С. Н. Шишковъ, Нѣщо по истурчванието на Ксантійско. Родопски Старини, III. Пловдивъ, 1890, стр. 12—19.

⁵) Захаріевъ, Описаніе, 67—68; Н. Начовъ, Листъ отъ хроника, намѣренъ ѣ с. Голямо-Белово. Български Прегледъ, год. V. кн. II. стр. 149—150.

⁶) К. Иречекъ, Пѣтни бѣлѣжки за Срѣдня гора и за Родопскитѣ планини. П. С. X. 31.

⁷) Л. Милетичъ, Ловчанскитѣ помаци. Бѣлг. Пр. год. V. кн. V. стр. 75—76